די חוצפה פון מיסיאנערע.

פון י. סקלאווער.

לעצטע וואך איז ביי אונז אין וויניפעג אבגעהאלטען געווארען א קאנווענשאן פון מיסיאנערען. מיר וואלטען אבסאלוט גאר ניט געהאט דאגעגען אזעלכע קאנווענשאנס, און ניט געשריבען דיעזען ארטיקעל, ווען דיזע קאנווענשאן פון גאטס סטראפטשעס וואלט ניט געווען איין שטיק גרויסע חוצפה און אונוויסענהייט און וואלטען ניט בעגראבען ניין איילען אין דער ערד די רעליגיעזע טאלעראנץ וואס עס האט געקאסט טויזענדער מענשליכע לעבענס ביז וואנען עס איז אויסקעמפפט געווארען.

עס איז ניט צום ערשטען מאל ווי מיר אידען הערען פאלגענדע "פערלדיגע" ווערטער פון די מיסיאנערען דא, אין קענעדא: "אז עס איז פאראן אין קענעדא א טהייל אימיגראנטען וואס שטעהען זעהר נידעריג קולטורעל און געהען ניט ארונטער אונטער דער קריסטליכער ציוויליזאציאן — — מיר מוזען אנשטרענגען אלע אונזערע קרעפטען צו מאכען זיי פאר ציוויליזירטע מענשען און זיי אסימילירען".

ארום דיזען פונקט האט זיך געדרעהט די גאנצע ראד פון דער קאנווענשאן וואו עס זיינען אנוועזענד געווען מיסיאנערען פון קענעדא, ענגלאנד און די פעראייניגטע שטאאטען; דאס איז געווען דער הויפט פונקט אויפ'ן טאגעס ארדנונג און די הויפט "פראבלעם" וואס מען מוז איהר לייזען, ווי יעדער רעדנער האט צוגעגעבען אין זיין רעדע. דר. מאטט פון נויארק וועמען מען האלט פאר דעם גרעסטען "אויטאריטעט" אין דער מיסיאנערען ארבייט פון דער גאנצער וועלט, איז נאך געגאנגען פיעל ווייטער, ער האט געזאגט "אז אין 10 יאהר ארום וועלען אלע מענשען אויפ'ן ערד קוגעל שטעהן אונטער די פליגלען פון קריסטענטהום".

עס איז אלזא גאנץ פערשטענדליך, ווען איך בעהויפטע אז די קאנווענשאן וועלכע איז אבגעהאלטען געווארען פאריגע וואך אין וויניפעג פון די מיסיאנערען, איז איין גרויסע שטיק חוצפה און אונוויסענהייט.

שוין פון א לאנגע צייט ווי די מיסיאנערען האבען אנגעהויבען ארבייטען מעשים אין די אידישע קווארטאלען פון טאראנטא, מאנטרעאל און וויניפעג צו כאפען אידישע נשמות און זעהענדיג אזא קלעגליכען רעזולטאט, האבען זיי אנגענומען גאר אנדערע מיטלען צו אנצושרעקען די אידישע בעפעלקערונג אין קענעדא, זאגענדיג אויף אונז אז מיר זיינען אויסלענדער וואס שטעהן נידעריגער פון די קריסטליכע איינוואהנער און דערפאר טארען מיר ניט קעמפפען געגען די פערשפרייטער פון דער אמת'ער "ציוויליזאציאן", וואס זיי רופען קריסטענטהום.

אבער אויב די מיסיאנערען דענקען אז דערמיט וועלען זיי אונז אפשרעקען און זיי לאזען אנגעהן מיט זייער טהעטיגקייט אונגעשטערט, האבען זיי א גרויסען טעות, ווייל פאר דער קאנסטיטוציאן פון קענעדא איז ניט פאראן קיין אונטערשיעד פון אידישע און קריסטליכע בירגער, און אויב זיי ווילט זיך איבערמאכען די קאנסטיטוציאן פון קענעדא פאר א קריסטליכע וועלען מיר געוויס אנפיהרען א קאמפף געגען זיי ווען זיי וועלען פרובירען מיט געוואלד אריינצורייסען זיך אין די אידישע קווארטאלען און פערפיהרען פאמיליען טראגעדיעס, דורך זייער פערנארען קליינע אידישע קינדער מיט קענדיס און אנדערע שפיעל-צייג. זיי מעגען פעררופען צעהנדליגע קאנווענשאנס און בעליידיגען אונז, א טהייל פון קענעדער בירגער, אז מיר זיינען פרעמדע אז מיר שטעהן נידעריגער פון דער קריסטליכער בעפעלקערונג ווייל מיר ווילן ניט אננעהמען די "תורה" פון דער "דריי איינגקייט", וועט עס אונז דאך ניט אבשרעקן. ביי יעדער געלעגענהייט וועלען מיר אנפיהרען אן אפענעם קאמפף געגען זיי. די אידען אין קענעדא זיינען בירגער גלייך מיט אלעמען וועלכע ארבייטען שווער פאר זייער עקזיסטענץ און העלפען גלייך מיט אנדערע ענטוויקלען דאס לאנד. טרויעריג איז נאר וואס קיין שום פראטעסט האט דיעזע קאנווענשאן ניט ארויסגערופען אין דער ענגלישער פרעסע; מעהר טרויעריג איז דאס אונזערע שטאדט-טאטעס האבען אפיציעל בעגריסט דיעזע קאנווענשאן און גאר ניט געהאט צו זאגען געגען דיזער בעליידיגונג געגען אונז. מיר קענען זיך ניט אריינלאזען יעצט אין א דיסקוסיאן, אז דער וואס איז ניט קיין קריסט שטעהט פיעל נידעריגער "מאראליש" מיר וועלען דאס איבערלאזען אויף אן אנדערש מאל. פארלויפיג וועלען מיר ווידערהאלען דאס וואס זיי, די מיסיאנערען זעלבסט ווייסען דאס גוט נעמליך: זיי מעגען ספענדען ניט נור הונדערטע און טויזענדע דאלאר פאר זייער מיסיאן דא אין קענעדא, נאר זאגאר מיליאנען, וועלען זיי צווישען די אידען ניט האבען קיין סוקסעס. אט אזעלכע "מאראליש-נידעריגע" מענשען זיינען מיר שוין אז מיר וועלען זיך בשום אופן ניט אויפהויבען אויף אן "העכערע" מדרגה און ווערען קריסטען.

צו דר. מאטט'ס בעהויפטונג: אז אין 10 יאהר ארום וועט די גאנצע וועלט זיין קריסטליך, וועלען מיר זיך נאך אומקערען אמאל און זי בעהאנדלען.

פון מיין רייזע אין דער וועסט.

ב) אידענברידזש.

פון ב. גאלדשטיין.

אין אידענברידזש איז פון איין אידישען פארם צום צווייטען ניט נאהענט. לויט דער לאו מוז יעדער פארמער וואהנען אויפ'ן האמסטעד און אבי מען בויעט זיך שוין אויף א הויז, מען שטעלט אוועק א סטייבעל, מען גראבט אויס א ברונען — זיצט מען שוין.

מיט דער צייט, קען זיין, ווען די אידישע פארמערס אין אידענברידזש וועלען שוין בעקומען די פאטענטען אויף זייערע האמסטעדס, וועלען זיי דאן זיך בויען הייזער אינ'ם שטעדטיל וואס זיי האבען געקויפט ביי דער גאווערמענט.

אין אידענברידזש זיינען פאראן 58 אידישע פארמערס וואס צעהלען ביז צוויי הונדערט נפשות. 37 פארמערס זיינען פאמיליען לייטע און 21 זיינען סינגעל לייט. קיין מיידלעך זיינען דא ניטא. ארום אינ'ם געגענד זיינען אויך ניטא קיין מיידלעך. א יונגער בחור מוז דערום אדער זיך אויסשרייבען פון ערגעץ א כלה, אדער זי זוכען אין א גרויסער שטאדט.

עס לעבט זיך דא יעדען פארמער ניט שלעכט.

יעדער קומט אהער מיט די הוילע הענט, ווייל כל זמן מען האט נאך א פאאר דאלאר ליגט מען דאך אין שטאדט, מען פראבירט נאך דאס מזל. ערשט ווען עס איז שוין כלו כל הקצין כאפט מען א האמסטעד, ארבייט מען אב א דריי יאהר, מען בעקומט א פאטענט, מען האט שוין אביסעל קעטעל, אביסעל "כאדאפע", אביסעל עופות, א פאאר פערדלעך און — דער פארמער פיהלט זיך בעל הבית וואס האט די ווערטה אמווייניגסטענס א דריי, פיער טויזענד דאלאר. יעדען יאהר ווערט מען אלץ א קלענערער בעל חוב, מען האט אייגענע מאשינעס און אז מען ארבייט אב א זומער נעהמט מען נאכהער אראב מיט א אכט הונדערט אדער טויזענד דאלאר.

עס זיינען דא פאראן אויך פיעלע גויאישע פארמס. קיין פיעל לאנד איז שוין יעצט אין אידענברידזש ניטא. העכסטענס וואלטען זיך נאך דא געקענט בעזעצען א 15 פאמיליעס.

איך האב געוואלט וויסען וואס דענקען דא די גוים וועגען אידישע פארמערס. איך שטעל אב צוויי יונגע קריסטען, ענגלישע און זיי זאגען מיר: "דער איד איז דערזעלבער ווי אין שטאדט, דארטען איז ער א צו פלייסיגער קרעמער אדער ביזנעסמאן און דא איז ער א צו פלייסיגער פארמער". אידען וואס האבען אין איין צייט מיט גוים גענומען לאנד האבען אריבערגעיאגט די גוים, וועהרענד דער קריסט האט 30 אייקער קולטיווירטע לאנד, האט דער איד 50 און 60 אייקערס. און ווען איהר נעהמט נאך אין אנבעטראכט אז דער קריסט האט פערשטאנען צו נעהמען לאנד וואס איז לייכטער פאר קולטיוויישאן, דאן ווערט איהר איינפאך נתפעל פון דעם אידישען פארמער, וועלכער האט מעהר ענערגיע, מעהר אונטערנעהמונגס קראפט און ארבייט פלייסיגער ווי דער ניט אידישער פארמער.

א, הימלען! ווער וואלט זיך עס גאר געגלויבט! א איד וואס האט אין מינסק צי אין קאוונא געלערענט פוסקים, א שוואכער, מיט הענט ווי שטעקלעך, דאלאניעס וואס זיינען גוט צו א צוקאפענס, מיט לאנגע, דארע און צארטע פינגער — אזעלכער נעהמט לאנד אין איין צייט מיט דזשאהן'ען, א פארמער בן פארמערס. דזשאהן קען און ווייס וואס אזוינס לאנד איז, ער קלויבט זיך דערום אויס לייכטע לאנד. דער איד ווידער נעהמט לאנד לויט זיינע מבינות און דאך האט דזשאהן מיט 20, 30 בעארבייטע אייקערס ווייניגער ווי זיין אידישער שכן.

איהר ווייסט, דזשאהן'ען פערדריסט דאס: "דער איד איז איבעראל דער על- [illegible] טהאן — ער איז צו פלייסיג, צו ארבייטס פעהיג."

7 טעג אויף פראבע!

קאלומביא גראמאפאנס

די קאלומביא איז א שעהנע מאדערנע ציהרונג, מיט די לעצטע אלומיניום טאן, דאס הענטיל און דיא טרובע זיינען פונקטליך ווי אויף דיזען קאט מיט 14 פערשידענע סאנגס; 7 צווייזייטיגע רעקארדס וואסערע איהר ווילט.

בלויז $29 צאהלט איין $5 מאנאטליך $4

צופרידענהייט גאראנטירט, לייכטע אויסצאהלונגען, מיר האבען אויך אונזערע פאנאגראפס צו $25, $50, $75, $100 א. ז. וו. צווייזייטיגע רעקארדס אין אלע שפראכען, אידישע רעקארדס צו 85ס, קומט און הערט פאלגענדע זינגער: זיידין, גאלדין, שאר, פעפי ליטמאן, ליפקאווסקי, קארוזא, נארדיקא, וועלכע האבען גוטע סעלעקשאנס פאר דיזען גראמאפאן.

מיר האבען אלערליי סעקאנד הענד מאשינס און פייטען אום אלטע, 40 פערשידענע טאקינג מאשינס און פיאנאס.

WINNIPEG PIANO CO.

295 פארטיידזש עווע. — וויניפעג, מאנ.

אויף דעם אידען פאלט דאס טאקע שווערער. דזשאהן האט דאך פארט געזעהען ווי מען מאכט א סטייבעל, ווי אזוי מען שטעלט אויף א הויז, ווי אזוי מען האדעוועט פיה און מען איז מגדל עופות. דער איד האט עס ניט געזעהען און מוז אלעס דערגעהן פון אייגענער פראקטיק.

יעצט איז עס שוין פיעל לייכטער. קומט יעצט אן א נייער סעטלער, לערנען איהם די עלטערע, מען צייגט איהם און מען ערקלעהרט איהם, מען גיט איהם לעסאנס און מען מאכט איהם פאר א פארמער.

דזשאהן זעהט ווי ישראליק יאגט איהם איבער און ער איז ברוגז.

נאטירליך ווערט דער ברוגז באלד צורינען, פון קיין אנטיסעמיטיזם קען דא נאך ניט זיין קיין רעדע, דען ערשטענס זיינען דא פאראן מעהר אידען ווי גוים, צווייטענס איז מען ווייטליך איינער פונם אנדערען.

די קינדער ביי די היגע אידישע פארמערס, זיינען שוין נאענט צו דער נאטור גלייך מיט די קריסטליכע קינדער. עס דערצעהלט מיר א איגגעלע — "איך האב מיין אייגענס געהאט א קליין קעלבעלע וואס מיין אנקעל האט מיר געשענקט א פרעזענט און יעצט איז שוין דאס קע'בעלע א מאמע און באלד וועט זיין נאך איין קליין קעלבעלע". און דערצעהלט האט ער עס מיט א גדלות. פון א שטאדטישען עושר, וואס בויעט זיך אויס א פיעל שטאקיג הויז, אויף וועלכען ער איז שולדיג מעהר וויפיעל צוויי הייזער דארפען קאסטען.

די היעגע דריי-פיער יעהריגע קינדער ווייסען אלע תבואות און פרוכטען. ער ווייסט וועלכעס עס איז האבער, וועלכעס ווייץ, וועלכעס איז קארטאפעל, וועלכעס רעטאך א. ד. ג. זיי האבען ניט מורא פאר פערד. פאר אקסען. זיי העלפען דער מוטער ביים גארטען און דעם פאטער אין פעלד. זיי געהען בארוועס און צושטעכען זיך ניט, געהען ארום פריי האלב נאקעט און פערקיהלען זיך ניט. צווישען זיך ריידען די קינדער אויך פון פארמעריי. זיי רעדען פון די פערד, אויף וועלכע זיי וועלען רייטען; פון בהמות וואס זיי וועלען האדעווען און פון פעלדער וואס זיי וועלען בעארבייטען.

צווישען די היעגע אידען האב איך אנגעטראפען איינעם נויארקער באים וואס האבען זיך דא גענומען האמסטעדס האבען זיך אויפגעשטעלט הייזער, האבען זיך ערווארבען אביסעל בהמות. "ווי פיהלט זיך דא א נויארקער ארבייטער, א מענש וואס האט זיך געדרעהט אין קעסעל גרוב, אין דעם נויארקער מיש מאש? ווי האט ער זיך געפיהלט די ערשטע צייט און ווי פיהלט ער זיך אצינד?" עס האט מיך פערכאפט די פראגע און איך האב זיך אויפמערקזאם צוגעהערט: "אין נויארק בין איך ניט זיכער געווען, אין נויארק האב איך ניט געוואוסט פון מיין מארגען, דארטען איז מיין לעבען אימער אנגעהאנגען אן יענעם, דער קלענסטער אונגינסטיגער צופאל האט מיך געקענט צושמעטערען און דא בין איך זיכער. איך בין שוין בעל הבית, איך בין שוין א פערזיכערטער און זאגאר מיינע עלטערע יאהרען זיינען געזיכערט.

וועגען דאס לעבען פון די אידענברידזשער אידישע פארמערס צווישען זיך, בין אדם לחברו, וועט זיין כדאי צו פערנעהמען א גאנץ בעזאנדערען קאפיטעל, ווייל דאס איז בעזאנדער אינטערעסאנט.

א "מענש".

(אויס דעם נויארקער שאפ לעבען)

פון ריסיע קאראטקעוויטש.

נייטהען איז געווען בעוואוסט אין שאפ פאר א גראבען יונג. ער האט שטענדיג בענוצט גראבע, שמוציגע אויסדריקע און אלע ארומיגע האבען איהם געהאסט. טאג טעגליך פלעגען פארקומען געשלעגען צווישען איהם און די איבעריגע ארבייטער. איבערהויפט האט זיך נייטהען שלעכט בענומען מיט מיידלעך. ער פלעגט זיי דערגעהען די יאהרען מיט זיינע מיאוס'ע האנדלונגען און עקעלדיגע רייד.

ער האט זיך פער'מיאוס'ט ביי די ארבייטער אז ניט איין מאל האט זיך געוואלט מיט אמאל אויפשטעהן, אוועקווארפען די ווייסטלעך און איבערלאזען נייטהען'ען מיט די לעדיגע מאשינען אין שאפ. יעדער נייער ארבייטער וועלכער פלעגט זיך אוועקזעצען נעבען נייטהען'ען פלעגט דעם זעלבען טאג מוזען אנטלויפען פון איהם...

דער פארמאן פון שאפ האט לאנג נאכגעטראכט וואס צו טהאן מיט נייטהען'ען. אוועקשיקען איהם האט ער מורא געהאט, ווייל ער איז געווען דער בעסטער ארבייטער אין שאפ.

מיט אמאל געהט נייטהען צו צו פעניען, א מיידעל וואס האט זיך גערעכענט אלס דער "פער" פון שאפ, האט אריינגעקוקט אין איהר סימפאטהיש פנים, אין איהרע וונדערליכע, בעוועגליכע אויגען און פערפיהרט מיט איהר א געשפרעך. תחילת האט ער אנגעהויבען צו איהר ריידען אין זיין געוועהנליכען אונהעפליכען טאן, נאכדעם האט ער אבגעהאקט אין מיטען און א זאג געטהאן: "הערט פעני, איז עס אמת? מען זאגט, איהר זייט א געלערענטע".

— שור, מר. עפשטיין — האט פעני שטאלץ געענטפערט.

נייטהען'ען איז דער ענטפער געפעלען געווארען. אויף זיין פנים האט זיך בעוויזען א צופריעדענהייט און אין די ווינקלען פון זיינע ליפען האט זיך געשלענגעלט א שמייכעל.

— און איך, פעני — האט ער איהר סארקאטיש א זאג געטהאן — איך בין א גראבער יונג?!

— אה, נא סער, מר. עפשטיין! איהר זייט א מענש!

נייטהען'ען איז געווארען ווארים. צום ערשטען מאל האט ער געהערט פון אן ארבייטס מיידעל "מר. עפשטיין". ער האט שוין כמעט געהאט פערגעסען אז ער האט א צווייטען נאמען. מעהר ווי אויפ'ן "פיי ענוואלאפ" האט ער קיינמאל זיין צווייטען נאמען ניט געזעהען.

ביז דיעזען געשפרעך פלעגט נייטהען בעהאנדלען פעני'ן ווי אלע אנדערע מיידלעך. ער פלעגט פון צייט צו צייט אריינווארפען אזא גראבען אויסדרוק אז פעני'ן פלעגט פינסטער ווערען אין די אויגען...

פון יענעם טאג אן זייט זיי האבען זיך דורכגערעדט איז נייטהען געווארען אביסעל ווייכער. ער האט דערפיהלט אז "נייטהען" איז א גראבער יונג, א מיאוס'ע בריאה און אז "מר. עפשטיין" איז העכער פון א געוועהנליכען אפרייטאר. והא ראיה, פעני אליין האט דאך געזאגט און פעני איז דאך א געלערענטע, א מיידעל וואס לייענט פייפערס...

נייטהען איז פלוצים אומגעביטען געווארען. ער האט אנגעהויבען אריינצוקומען צו דער ארבייט מיט שטילע טריט, אבגעבען יעדען א רוהיגען גוט מארגען און זיך שטיל אוועקזעצען צו דער-ארבייט.

קיינער אין שאפ האט ניט געוואוסט פון וואנען צו נייטהען'ען האט זיך גענומען אזא עדעלע אויפפיהרונג. אלע האבען געקוועטשט מיט די פלייצעס, געוואונקען איינע צו די אנדערע מיט די אויגען און געשווינגען.

דינער-טיים פלעגט זיך נייטהען צורוקען צו פעני'ס מאשין, צופרעגנגען זיין דינער, פלעגט אריינקוקען אין פעני'ס פייפער און אונטערגעשטאמעלט:

— סעי, פעני, וואס שרייבט דארט דער פייפער איי'רער?

פעני האט צושפרייט דעם פייפער און גענומען לעזען הויך אויפ'ן קול אלע נייעסען אדער ארטיקלען.

— נו, מר. עפשטיין, ס'געפעלט אייך?

— א, זעהר! — האט נייטהען געענטפערט מיט הכנעה. — ווער איז ער דאס דער מאן וואס מאכט דעם פייפער?

— ער איז א שרייבער, מר. עפשטיין!

— א שרייבער?

— יא, א שרייבער, א פיינער מאן, א קענער, א מענש וואס שרייבט.

אין מיטען געשפרעך איז אנגעקומען דער פארמאן. ער האט א קוק געטהאן אויף דאס פאארעל, געווארפען א בליק אויף נייטהען'ען און ארויסגעזאגט: "וואס, פעני, איהר האט זיך פערליעבט אין איהם?"

נייטהען האט אויסגעשטעלט א פאאר תם'עוואטע אויגען אויפ'ן פארמאן און ארויסגעשאסען:

— פערליעבט, פערשמיעבט, וועמענס ביזנעס איז עס? ניט קיינעמס ביזנעס!

פעני האט געצווינגען נייטהען'ען פאר'ן ארבעל, געוווינקען צו איהם מיט די אויגען, נור נייטהען האט זיך ניט גערירט פון ארט, ער האט געקוקט אין דער זייט וואו דער פארמאן איז געשטאנען און געשטורעמט: "ניטא שוין מעהר נייטהען דער אפערייטאר! יעצט בין איך "מר. עפשטיין". דו הערסט, מר. עפשטיין. איך בין א מענש. יא, א מענש!

ער האט צוגעפנעדריקט דעם קולאק און ווענדענדיג זיך צו אלעמען, האט ער אויסגעשריען: "פון היינט אן היים איך מר. עפשטיין. איהר הערט, לויפערס?!"...

פארטרעפליכער שאן.

העססען סיגארעטס.

10 פאר 10 סענט.

דער אריענטאלער סמוק.